

Танчик К. А.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник, заступник
начальника відділу організації наукової
діяльності та захисту прав
інтелектуальної власності Національної
академії внутрішніх справ

Калиновський О. В.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВИНЕСЕННЯ ОФІЦІЙНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ЗАХОДУ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки є однією з форм профілактики правопорушень, зокрема, домашнього насильства. Профілактика правопорушень реалізується уповноваженими посадовими особами із використанням комплексу заходів, основними з яких є адміністративно-правові.

У юридичній науці існують різні підходи до класифікації заходів адміністративного примусу, але найбільшого визнання одержала класифікація заходів адміністративного примусу залежно від мети їх застосування:

- 1) адміністративно-запобіжні заходи;
- 2) заходи адміністративного припинення;
- 3) заходи адміністративної відповідальності [3, с. 415].

Починаючи розгляд заходів адміністративного припинення, зазначимо, що основною ознакою вказаних заходів є підстава їх застосування – припинення об'єктивно протиправної поведінки, яка може мати ознаки як адміністративного правопорушення (найчастіше), так і злочину. У науці адміністративного права заходи адміністративного припинення умовно поділяють на дві групи – загального та спеціального призначення. До основних заходів адміністративного припинення загального призначення, які мають право застосовувати посадові особи правоохоронних органів, належить, зокрема, винесення офіційного застереження про неприпустимість протиправної поведінки.

Розглянемо правову регламентацію застосування зазначеного заходу адміністративного примусу більш докладно. Офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки застосовується до осіб, які систематично порушують законодавство, якщо ці порушення незначні за своїм характером і за їх вчинення не передбачено юридичної відповідальності. Вказаний захід застосовується, якщо немає достатніх підстав для притягнення особи до кримінальної чи адміністративної відповідальності. Метою його застосування є не тільки реакція на протиправну поведінку, але й недопущення її продовження в майбутньому. Правові підстави застосування цього заходу встановлені законами України «Про Національну поліцію», а сам порядок застосування визначається відомчими нормативно-правовими актами.

Зауважимо, що в законах України не містяться конкретні приписи як щодо порядку застосування цього заходу, так і до змісту документу про оголошення офіційного застереження. З урахуванням вимог, які висуваються до вказаного документу в практичній діяльності, вважаємо, що він має складатись з таких саме основних обов'язкових відомостей та атрибутів як і протокол про адміністративне правопорушення. По-перше, це відомості, що стосуються обставин вчинення порушення законодавства. В офіційному застереженні повинно бути вказано місце, дата і суть вчиненого протиправного діяння. В обов'язковому порядку точно зазначається норма чинного законодавства, що порушується протиправною поведінкою особи. По-друге, це відомості про особу правопорушника: прізвище, ім'я, по батькові, вік, рід занять, матеріальне становище, місце проживання і роботи, документ, що посвідчує особу (паспорт або інший документ). По-третє, це відомості, що стосуються форми офіційного застереження. Тут повинні бути вказані дата і місце його винесення, прізвище і посада особи, що вносить офіційне застереження, прізвища і адреси свідків і потерпілих, якщо вони є.

Для підвищення ефективності застосування зазначеного заходу в чинному законодавстві варто передбачити наслідки продовження протиправної поведінки особою, щодо якої було винесено офіційне застереження. Зазначену протиправну поведінку слід вважати обставиною, що обтяжує відповідальність. Ураховуючи, що ст. 35 КУпАП містить вичерпний перелік обставин, що обтяжують адміністративну відповідальність, слід доповнити п. 2 ч. 1 ст. 35 КУпАП такою обставиною, як

оголошення особі офіційного застереження. У майбутньому, із метою забезпечення гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина, вважається за доцільне передбачити в законі, що буде регламентувати питання профілактики правопорушень, чіткий порядок винесення офіційного застереження, загальний для всіх уповноважених посадових осіб органів державної влади. У цьому порядку слід передбачити підстави винесення офіційного застереження, порядок оголошення особі офіційного застереження, вимоги до форми і змісту документа про оголошення офіційного застереження, порядок оскарження рішення про оголошення офіційного застереження, правові наслідки оголошення особі офіційного застереження [6, с. 124–125].

Також, слід звернути увагу, на відповідальність особи при порушенні обмежувального припису, оскільки законодавець передбачає кримінальну відповідальність за невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або не проходження програми для кривдників, в той же час ефективність дії ст. 390¹ КК України можна проаналізувати звернувшись до судової практики.

Наведемо приклад з судової практики, в одній із справ (№ 463/1128/19) судом було встановлено, що обвинувачений порушив обмежувальний припис, зокрема, щодо заборони перебувати у місці спільного проживання з потерпілою особою. За вироком суду першої інстанції було призначено покарання у виді 1 року обмеження волі, на підставі ст. 75 Кримінального кодексу України було звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком на один рік. Ухвалою апеляційного суду застосовано ст. 69 Кримінального кодексу України та призначено покарання у вигляді штрафу (850 гривень). Верховний Суд погодився з призначеним покаранням, адже в силу пенсійного віку обвинуваченого обмеження волі незастосовне, а арешт, на думку суду, з огляду на тяжкість вчиненого злочину та особу засудженого, не відповідатиме основній його меті як заходу примусу, зважаючи на те, що засуджений визнав вину в повному обсязі, щиро розкався, є пенсіонером за віком, за місцем проживання характеризується задовільно, має матір-інваліда першої групи, яка потребує постійного догляду. Проте через процесуальні порушення було призначено новий розгляд в суді апеляційної інстанції. У новому розгляді вирок було скасовано, а провадження закрито через звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 45 Кримінального кодексу України у зв'язку з дійовим каяттям, оскільки обвинувачений вперше вчинив

кримінальне правопорушення, визнав факт вчинення ним кримінального правопорушення, висловив ширий жаль з приводу цього, осуд своєї поведінки, а також готовність надалі не вчиняти протиправних діянь; сприяв органам досудового розслідування у встановленні обставин справи; кримінальним правопорушенням матеріальної шкоди не заподіяно. Тобто, як видно, у підсумку через порушення матеріального та процесуального закону, забезпечити ефективне реагування держави на порушення обмежувального припису не вдалося, що не сумісне з зобов'язаннями за Стамбульською конвенцією.

У справа № 728/834/21, яка також стосувалася невиконання саме обмежувального припису у частині наближення до місця роботи та контакту з потерпілою, а також заборони наближатись до місця проживання потерпілої, місця навчання дитини. Основними аргументами сторони захисту у касаційній скарзі були такі: «Суд першої інстанції сформулював у вирок обвинувачення щодо ознайомлення обвинуваченого з рішенням суду про встановлення обмежувального припису, яке є відмінним від обвинувачення, викладеного в повідомленні про підозру та в обвинувальному акті, а саме про те, що ОСОБА_1 8 жовтня 2020 року ознайомлено та вручено рішення Бахмацького районного суду про видачу обмежувального припису, і таким чином ОСОБА_1 був позбавлений права на захист від нового обвинувачення; суд першої інстанції в порушення вимог статей 91, 92 КПК не встановив усі елементи події кримінального правопорушення, зокрема не встановив час і місце ознайомлення обвинуваченого з рішенням суду щодо встановлення обмежень спілкування з дружиною та дітьми, що спростовує наявність події кримінального правопорушення, оскільки відсутній обов'язковий елемент кримінального правопорушення, а саме час вчинення злочину; суд апеляційної інстанції не врахував доводи в апеляційній скарзі сторони захисту про те, що час ознайомлення обвинуваченого з рішенням суду про встановлені обмеження є обставиною, яка підлягає доказуванню, що у провадженні не встановлено за якою саме адресою обвинувачений отримав рішення суду про видачу обмежувального припису, що стороною обвинувачення не спростовано показання ОСОБА_1 в судовому засіданні щодо невручення йому судового рішення та його необізнаності про встановлені обмеження».

Розглядаючи дві постанови Касаційного кримінального суду за ст. 390-1 Кримінального кодексу України можна дійти висновку щодо не ефективності притягнення особи до відповідальності за

домашнє насильство. В чому ж саме причина не ефективності притягнення особи до відповідальності? Ознайомившись з судовою практикою, ми бачимо дві причин: перша це чітке забезпечення вимог чинного законодавства стосовно ознайомлення кривдника з обмежувальним приписом для забезпечення правильної кваліфікації діяння у разі його виконання, а друга це тяжкість діяння та здійснення його вперше чи ні.

Якщо діяння вчинене вперше то законодавець дозволяє звільнити підозрюваного/обвинуваченого від кримінальної відповідальності, а наслідком такого дозволу можуть виразитись в повторювальності діянні та ескалації домашнього насильства. Вочевидь, механізм відповідальності за невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або не проходження програми для кривдників потребує сталості та єдності судової практики.

Отже, проаналізувавши норми чинного законодавства, що регламентують застосування офіційного застереження, та відповідну юрисдикційну практику, пропонується передбачити в законі, що буде регламентувати питання профілактики правопорушень, чіткий порядок винесення офіційного застереження, який би визначав підстави винесення офіційного застереження; порядок оголошення особі офіційного застереження; вимоги до форми і змісту документа про оголошення офіційного застереження; порядок оскарження рішення про оголошення офіційного застереження; правові наслідки оголошення особі офіційного застереження. Вважаємо, що запропоновані зміни до чинного законодавства сприяють підвищенню ефективності профілактики правопорушень, зокрема, попередженню випадків домашнього насильства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07 грудня 2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. С. 35.

2. Запобігання та протидія насильству. Методичні рекомендації. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 № 1/11-5480. Київ. 2020. 86 с.

3. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / [редко.: В. Б. Авер'янов (голова)]. К. : Юрид. думка, 2004. 584 с.

4. Рішення Шевченківського районного суду міста Львова від 16.02.2018 р. по справі № 466/8089/16-ц про усунення

перешкод у користуванні земельною ділянкою, відшкодування майнової шкоди. URL: [http:// www.reyestr.court.gov.ua](http://www.reyestr.court.gov.ua).

5. Рішення Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 07.10.2014 р. по справі №345/3800/14-ц про виселення з квартири без надання іншого жилого приміщення. URL: [http:// www.reyestr.court.gov.ua](http://www.reyestr.court.gov.ua).

6. Благодарний А. М. Концептуальні засади правової регламентації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів Служби безпеки України : моногр. Київ : Освіта України, 2020. 304 с.

Ткачук Ю. А.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
національної академії внутрішніх справ

Литвин В. В.

ПРОТИДІЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ, ЗАПОБІГАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ҐЕНДЕРНО- ОБУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО В ЗОНІ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

В Україні жінки і чоловіки повинні мати рівні права і можливості, проте дуже часто жінки мають утиски в цьому питанні. Така тенденція спостерігається у всьому світі і не дає можливість жінці жити повноцінним життям.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що означене явище еволюціонує, виникають його нові форми та прояви, наприклад, дискримінація більшості меншістю тому, дедалі більшої уваги і в міжнародному праві, і в національних правових системах набуває заборона дискримінації, яка окреслює не лише дії, що розглядаються в суспільстві як недопустимі у ставленні до певних суб'єктів (поводженні з ними), але й передбачає конкретні обов'язки держави, спрямовані на забезпечення юридичної рівності.